

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Nc/5/2018
Identifikačné číslo spisu:	8312217905
Dátum vydania rozhodnutia:	05.06.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:8312217905.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ C. P., bývajúcej v J., 2/ E. P., bývajúceho v J., 3/ E. C., bývajúcej v J., 4/ Q. T. bývajúcej v J., 5/ E. Q., bývajúcej v J., 6/ P. S. bývajúcej v J., 7/ R. G. bývajúcej v J., 8/ R. P. bývajúceho v J., 9/ R. P., bývajúceho v J., všetkých zastúpených H. P., bývajúcim v J., proti žalovaným 1/ D. H., 2/ P. H. obaja bývajúci v J., o právo prechodu, vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp.zn. 21C/381/2012, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Prešove z prejednávania a rozhodovania v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp.zn. 6Co/167/2017, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Prešove JUDr. Peter Straka, JUDr. Michal Boroň, a JUDr. Viera Kandriková, n i e s ú v l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp.zn. 6Co/167/2017 (vec Okresného súdu Humenné sp.zn. 21C/381/2012).

Odôvodnenie

1. V konaní o odvolaní žalovaných, ktoré je na Krajskom súde v Prešove vedené pod sp.zn. 6Co/167/2017, vzniesli žalovaní námietku zaujatosti voči sudcom Krajského súdu v Prešove (členom senátu 6Co) JUDr. Petrovi Strakovi - predsedovi senátu a členom senátu JUDr. Michalovi Boroňovi a JUDr. Viere Kandrikovej, ktorí majú podľa rozvrhu práce tohto súdu rozhodnúť o odvolaní. V tejto námietke okrem námetok týkajúcich sa procesného postupu senátu Krajského súdu v Prešove 6Co (kriticky hodnotili predošlé rozhodnutie Krajského súdu v Prešove z 26. februára 2015 sp.zn. 6Co 26/2014 v predmetnej veci), namietali rozhodovanie tohto senátu „pod vedením JUDr. Petra Straku“ a jeho negatívny postoj voči nim ako žalovaným. Rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vrátil vec na ďalšie konanie, považovali za „protiprávne, protiústavné, účelové a zaujaté“, podľa ich názoru „po zásahu najsilnejšej mafie Európy“. Rozhodnutie súdu prvej inštancie podrobili kritike, v dôvodoch námietky vyjadrovali nespokojnosť s vykonaným dokazovaním („ničím nepodložené vykonštruované účelové svedecké výpovede“), so zisteným skutkovým stavom, hodnotením dôkazov. Podľa ich názoru „sudca pod tlakom oligarchov a mafie vydal úplne nový a opačný rozsudok, ide o zmanipulovaný rozsudok a o vydanie verdiktu, ktorý nariadil vydať organizovaný zločin a mafia“. Uviedli, že „senát pod vedením JUDr. Straku konal vo svojich rozhodnutiach protiprávne a dokonca protiústavne, no neskutočne brutálne neľudsky voči našej rodine

priam tyransky a neskutočne zaujato - je slabé slovo - a jeho konaním by sa mali zaoberať orgány slovenské súdnictvo riadiace“. Napokon tiež namietali „iba účelovú a nijako neodôvodnenú výmenu senátu odvolacieho súdu, ktorý v tomto súdnom spore vo veci predbežného opatrenia rozhodoval (D. predsedníčka senátu“) a následne už v prípade samotného rozsudku rozhodoval iný senát (pod vedením JUDr. Straku, predsedu senátu“).

2. Sudcovia Krajského súdu v Prešove JUDr. Peter Straka, JUDr. Michal Boroň a JUDr. Viera Kandriková vo svojom písomnom vyjadrení k vzneseným námietkám žalovaných zhodne uviedli, že strany sporu osobne nepoznajú. Nemajú žiadny pomer ani k veci. Domnievajú sa, že výhrady v podaní žalovaného sú tak intenzívne („mafíáni“ a pod.), že podanie nemožno považovať len za výhrady k procesnému postupu odvolacieho súdu. V doterajšej aplikačnej praxi sa nestretli s tak animozitným podaním. Stále je otvorená právna otázka významu niekoľko desaťročí trvajúceho využívania sporného práva prechodu. K veci pristupovali podľa najlepšieho vedomia a svedomia. Necítia sa byť zaujatí.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd Krajskému súdu v Prešove nadriadený (§ 54 ods. 2 CSP) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezáujatosti sudcov Krajského súdu v Prešove (členov senátu 6Co) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu.

4. Zákonným sudcom je sudca (samosudca alebo člen senátu) miestne, vecne a funkčne príslušného súdu, ktorý má konať podľa rozvrhu práce prijatého v súlade so zákonom (pozri napr. I. ÚS 8/94, II. ÚS 15/96, II. ÚS 43/97, II. ÚS 47/99, III. ÚS 31/01).

5. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezáujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu, k nezáujatému prístupu k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcim znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní. Relevantný je iba taký vzťah, ktorý by (vzhľadom na jeho charakteristické znaky) pri všetkej možnej snahe sudcu o správnosť konania a rozhodovania ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

6. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanom spore (veci) alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu (účastníkom konania), ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

7. Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec strany sporu nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť

ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by v spore mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sa spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

8. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

9. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezaujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami CSP, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

10. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanému sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku zaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

11. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

12. Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k sporu, stranám sporu (účastníkom konania) alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

13. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezáujato a spravodlivo.

14. Z obsahu podanej námietky je zrejмый náznak toho, že sudca Krajského súdu v Prešove JUDr. Peter Straka má negatívny postoj k žalovaným ako stranám v predmetnom spore, ktorý vyvodzovali žalovaní z toho, že „pod jeho vedením“ senát 6Co predošlé rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie (tento však nebol bližšie špecifikovaný), najvyšší súd uvádza, že takéto tvrdenie nezakladá okolnosť objektívnej povahy, ktorá by mohla viesť k legitímnym pochybnostiam, že sudca JUDr. Peter Straka v danej veci disponuje určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci. Za objektívne nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, vrátane toho, ako sa javí strane sporu, resp. účastníkom konania. Obsah námietky zaujatosti žalovaných, ani stanovisko sudcu JUDr. Petra Straku k tejto námietke nepreukazujú existenciu takeého vzťahu alebo konkrétnej skutočnosti (bližšie nešpecifikovanej), pre ktorú by bolo možné mať pochybnosti o nezaujatosti namietaného sudcu k prejednávanej veci, k stranám (žalovaným). Okolnosť, že sudca vyjadri v rozhodnutí svoj právny názor, nemôže byť tou, ktorá ho diskvalifikuje ako zaujatého vo veci rozhodovať. Základom pre vylúčenie sudcu môžu byť len objektívne existujúce zákonné dôvody, nie to, že strana sa nestotožňuje s jeho rozhodovaním. K vylúčeniu sudcov z prejednávania a rozhodovania sporu môže dôjsť len vtedy, keď ich pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní dosiahne takú intenzitu, že nebudú schopní nezávisle a nestranne rozhodnúť.

15. Z obsahu podanej námietky je ďalej zřejmý, že žalovaní osobitne vyvodzujú zaujatosť sudcov senátu 6Co Krajského súdu v Prešove (v zložení JUDr. Peter Straka, predseda senátu a členov senátu JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Viery Kandrikovej) z ich predchádzajúceho postupu v spore vedenom na Okresnom súde Humenné sp.zn. 21C/381/2012, a to v odvolacom konaní vo veci samej. Vyjadrili nespokojnosť s postupom odvolacieho súdu, resp. rozhodnutia, ktorým na odvolanie žalobcov zrušil napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V tejto skutočnosti vidia žalovaní objektívny dôvod pre vznik pochybnosti o nezaujatosti konania a rozhodovania senátu 6Co Krajského súdu v Prešove.

16. Ustanovenie § 49 ods. 3 CSP uvádza, že dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.

17. Podľa § 391 ods. 3 CSP vyplýva, že ak odvolací súd zruší rozhodnutie súdu prvej inštancie a vráti mu vec na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, je povinný v odôvodnení uviesť aj to, ako má súd prvej inštancie ďalej postupovať.

18. Keďže v danej veci neexistujú dôvody, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o nestrannosti rozhodovania za účasti žalovanými spochybňovaných sudcov Krajského súdu v Prešove, najvyšší súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

19. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.